

ارزیابی درونی گروه پرستاری بهداشت جامعه و روان دانشگاه علوم پزشکی گناباد در سال ۱۳۸۹

شهلا خسروان^۱ - محمدرضا منصوریان^۲ - مجتبی کیان مهر^۳ - هدایت... شمس^۴ - لیلا صادق مقدم^۵ - علی دلشاد نوقایی^۶

چکیده

زمینه و هدف: کیفیت در نظام آموزشی از اهمیت ویژه ای برخوردار بوده و هدف آن استفاده‌ی بهینه از منابع و امکانات است. با توجه به اهمیت ارزشیابی در ارتقای کیفیت، این مطالعه به منظور ارزیابی درونی گروه پرستاری بهداشت جامعه و روان دانشگاه علوم پزشکی گناباد انجام شده است.

روش تحقیق: این پژوهش از نوع توصیفی و نمونه های پژوهش اعضای هیأت علمی، مدیران مربوطه، دانشجویان، مستندات و منابع مرتبط با گروه پرستاری بهداشت جامعه و روان دانشگاه بوده که به صورت غیرتصادفی مبتنی بر هدف انتخاب شده اند. ابزار جمع آوری داده ها پرسشنامه و چک لیست بوده و گردآوری داده ها با استفاده از مشاهده، پرسشگری و حصول اتفاق نظر به روش بحث گروهی متمرکز صورت گرفته و از روش های آمار توصیفی برای تفسیر نتایج استفاده شده است.

یافته ها: نتایج ارزیابی حاصل از مجموع نمره‌ی به دست آمده در ۸ عامل، ۴۱ ملاک و ۲۱۲ نشانگر مورد بررسی نشان داد که عامل امکانات و تجهیزات آموزشی با کسب ۹۲/۱۸ درصد، بیشترین نمره و عامل دوره های آموزشی و برنامه های درسی و غیر درسی با احراز ۵۵/۵۵ درصد، کمترین نمره را به خود اختصاص داده است.

نتیجه گیری: گروه باید در موارد دارای وضعیت مطلوب، جهت حفظ و ارتقای بیشتر متناسب با پیشرفت علم و تکنولوژی تلاش نموده و برای بهبود عواملی که نمره‌ی بالایی در ارزیابی درونی نداشته، بررسی و برنامه ریزی دقیق نماید. همچنین مدیران دانشگاه نیز باید با کمک و حمایت های مؤثر، شرایط و منابع لازم برای بهبود وضعیت گروه و دستیابی به بهترین حد مطلوب را فراهم سازند.

کلید واژه ها: ارزیابی درونی؛ پرستاری بهداشت جامعه و روان؛ گروه آموزشی؛ گناباد

افق دانش؛ فصلنامه‌ی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی گناباد (دوره‌ی ۱۶؛ شماره‌ی ۴؛ زمستان سال ۱۳۸۹)

پذیرش: ۱۳۸۹/۱۰/۲۳

اصلاح نهایی: ۱۳۸۹/۱۰/۱۹

دریافت: ۱۳۸۹/۷/۲۷

-
- ۱- استادیار، دکترای آموزش پرستاری، گروه پرستاری بهداشت جامعه و روان، دانشکده‌ی پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی گناباد
۲- نویسنده‌ی مسؤؤل: کارشناس ارشد مدیریت آموزشی، عضو هیأت علمی گروه پرستاری بهداشت جامعه و روان، دانشکده‌ی پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی گناباد
آدرس: گناباد - حاشیه‌ی جاده‌ی آسیایی - دانشگاه علوم پزشکی گناباد - دانشکده‌ی پرستاری و مامایی
تلفن: ۰۵۳۳-۷۲۲۳۰۲۸   نمابر: ۰۵۳۳-۷۲۲۳۸۱۴   پست الکترونیکی: mas3mr@yahoo.com
۳- استادیار، دکترای بیوفیزیک، گروه فیزیک پزشکی، دانشکده‌ی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی گناباد
۴- مربی، کارشناس ارشد آموزش پرستاری بهداشت جامعه، گروه پرستاری بهداشت جامعه و روان، دانشکده‌ی پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی گناباد
۵- مربی، کارشناس ارشد آموزش روان پرستاری، گروه پرستاری بهداشت جامعه و روان، دانشکده‌ی پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی گناباد
۶- مربی، کارشناس ارشد آموزش پرستاری بهداشت جامعه، گروه پرستاری بهداشت جامعه و روان، دانشکده‌ی پرستاری و مامایی، مرکز تحقیقات توسعه‌ی اجتماعی و ارتقای سلامت، دانشگاه علوم پزشکی گناباد

مقدمه

در گروه مشخص می‌گردد. اما در ارزیابی برون گروهی معمولاً از افرادی استفاده می‌شود که مربوط به آن بخش نبوده و خارج از مجموعه می‌باشند (۷). یکی از تحولات مهم در ارزشیابی در دو دهه‌ی گذشته به خصوص در دانشگاه‌ها حرکت از ارزشیابی بیرونی به سوی ارزشیابی درونی است که توسط خود مؤسسات یا دانشگاه‌ها انجام می‌شود و در آن تأثیر تصمیمات و اقدامات در جهت دستیابی به اهداف تعیین می‌شود (۸). در ارزیابی درونی، شایع‌ترین و رایج‌ترین الگویی که استفاده می‌گردد، الگوی اعتبار بخشی است (۹). تمامی برنامه‌ها و عملکردهای مجموعه‌ی سیستم اداری به همراه دانشکده و گروه‌های آموزشی مربوط به آن باید ارزیابی و در مورد هر یک قضاوت شود (۱۰). انجام ارزیابی درون گروهی توسط گروه باعث می‌شود که اعضا وضعیت موجود خود را با وضعیت مطلوب مقایسه کرده و نقاط قوت و ضعف را شناسایی نمایند و نتایج حاصل از آن را باور کنند (۱۱). با توجه به این که خود اعضای گروه به این نتایج و خودباوری رسیده‌اند، در مقابل آن عکس‌العمل مثبت نشان داده و نسبت به رفع نقایص اقدام می‌نمایند و در تثبیت و تقویت نقاط قوت خود می‌کوشند و این امر منجر به ارتقای کیفیت آموزشی گروه می‌گردد (۱۲).

دن و مونت فورد معتقدند که هم‌زمان با دگرگونی‌های علمی و اجتماعی، بازبینی و اصلاح در اهداف و برنامه‌های آموزش پرستاری الزامی است و بهتر است این کار به روش تیمی انجام گیرد. آن‌ها با این روش با تعیین ملاک‌های مداخله‌کننده در امر آموزش که به کمک تمام دانشجویان، اساتید و مسؤولین مؤسسه و از طریق پرسشنامه، مصاحبه و مشاهده صورت گرفته بود، به این نتیجه رسیدند که اجرای ارزشیابی به این روش باعث ارتقای حس خودآگاهی در تمام مدرسین، ایجاد انگیزه در اعضای هیأت علمی و دانشجویان در ارائه‌ی نظرات و بیان راهکارهای مناسب، تشویق مسؤولین به رفع معضلات فرآیندهای آموزشی با حداقل بضاعت و در مجموع افزایش تفاهم آموزشی در مؤسسه می‌گردد (۱۳). بنابراین، از طریق ساختار سازی برای ارزیابی و اعتبار سنجی می‌توان در اعضای هیأت علمی نسبت به کیفیت، دلبستگی

نزدیک به سه دهه از فعالیت‌های پژوهشی در اغلب کشورهای جهان و قریب به ۱۵ سال تلاش در ارزشیابی مستمر آموزش عالی ایران می‌گذرد که در این مدت، پیشرفت‌های قابل توجهی در بسیاری از کشورهای صنعتی و نیز در کشورهای در حال توسعه برای ایجاد ساز و کار مناسب تضمین کیفیت نظام‌های آموزش عالی حاصل شده است. در آموزش پزشکی نیز در سطح جهانی سازمان‌هایی مانند فدراسیون جهانی آموزش پزشکی^۱ از طریق پیشنهاد استانداردهای آموزش پزشکی و اقدامات مرتبط دیگر، گام‌های مهمی در جهت ارتقای کیفیت آموزش پزشکی در سطح بین‌المللی برداشته‌اند. از طرف دیگر، کوشش‌هایی مانند رتبه‌بندی دانشگاه‌ها، نه تنها فرهنگ کیفیت را ترویج نمی‌کند، بلکه در اکثر اعضای هیأت علمی نسبت به بهبود کیفیت، حالتی منفعل به وجود می‌آورد (۱). کیفیت در نظام آموزشی دارای اهمیت ویژه‌ای بوده و هدف آن استفاده‌ی بهینه از منابع و امکانات بوده و نیز این که تا چه حد نظام آموزشی می‌تواند با برنامه‌ریزی مناسب عوامل مؤثر در دستیابی به اهداف آموزشی و عواملی که مانع از تحقق آن‌ها می‌گردند را شناسایی نماید (۴-۲).

دانشگاه به عنوان یک نهاد باید در موقعیت تاریخی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی خود ملاحظه شود. برای دستیابی به چشم‌اندازی مناسب از موقعیت کنونی و مسائلی که دانشگاه‌های کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه پیش رو دارند و یا باید با آن‌ها رو به رو شوند، لازم است نظام آموزش عالی به صورت دقیقی مورد بررسی قرار گرفته و مؤلفه‌ها، عناصر و عوامل تأثیرگذار بر آن و سهم هر یک در این عرصه مشخص شود (۵).

ارزشیابی فرآیندی نظام‌دار برای جمع‌آوری، تحلیل و تفسیر اطلاعات به منظور بررسی میزان عملی شدن هدف‌ها می‌باشد (۶). ارزشیابی معمولاً به دو صورت درونی و بیرونی انجام می‌شود. ارزشیابی درون گروهی توسط افراد شاغل در همان گروه با کسب اطلاعات و مدارک مورد نیاز انجام و با بررسی و تجزیه و تحلیل داده‌ها، نواقص و کمبودهای موجود

1- World Federation for Medical Education (WFME)

در مورد عواملی که عناصر درون داد، فرآیند و برون داد گروه های آموزشی بودند، بررسی و عوامل هشت گانه ی لحاظ شده در ابزار تهیه شده در معاونت آموزشی وزارت متبوع مورد توافق واقع شد. این عوامل عبارت هستند از: ۱- رسالت، اهداف و جایگاه سازمانی گروه ۲- دوره های آموزشی و برنامه های درسی و غیر درسی ۳- هیأت علمی ۴- دانشجو ۵- راهبردهای یادگیری- یاددهی ۶- امکانات و تجهیزات آموزشی ۷- پایان نامه ها، فرصت های مطالعاتی و سمینارها ۸- دانش آموختگان. سپس ملاک های مربوط به هر عامل (مجموعاً ۴۱ ملاک) و در هر ملاک چند نشانگر (مجموعاً ۲۱۲ نشانگر) که برای هر یک سه گویه در مقیاس رتبه ای در نظر گرفته شده بود مورد توافق گروه قرار گرفت. بر اساس نمره ی کسب شده نسبت به حداکثر نمره ی ممکن، ثلث اول نامطلوب، ثلث دوم نسبتاً مطلوب و ثلث سوم مطلوب در نظر گرفته شد. جمع آوری داده ها از جامعه ی آماری بر اساس ابزارهای فراهم شده توسط کمیته ی گردآوری داده ها که از پنج نفر از اعضای هیأت علمی تشکیل شده بود انجام و با به کارگیری روش های آمار توصیفی در قالب جداول توزیع فراوانی و شاخص های تمایل مرکزی و پراکندگی، تفسیر و استنتاج صورت گرفت.

یافته ها

نتایج حاصل از این بررسی که در جدول ۱ خلاصه شده نشان می دهد: نمره ی به دست آمده از مجموع هشت ملاک مربوط به عامل اول (رسالت، اهداف و جایگاه سازمانی) ۷۰٪ از ۱۰۵ بوده که نسبتاً مطلوب است. در این عامل ۳۵-۰ نامطلوب، ۷۰-۳۵/۱ نسبتاً مطلوب و ۱۰۵-۷۰/۱ مطلوب در نظر گرفته شده است. از ملاک های این عامل مدیریت گروه، روند توسعه ی منابع، امکانات مالی مورد نیاز و آیین نامه ها و مصوبات گروه مطلوب بوده و ملاک های رسالت و اهداف، برنامه ی توسعه و گسترش رشته ها و مقاطع، مشارکت اعضای هیأت علمی در برنامه ریزی آموزشی و فعالیت های برون دانشگاهی نسبتاً مطلوب بوده است.

در عامل دوم (دوره های آموزشی و برنامه های درسی و غیر درسی)، نمره ی کسب شده ۲۰٪ از ۳۶ و نسبتاً مطلوب

لازم را به وجود آورد و از این طریق استمرار کوشش های ارزیابی و تضمین کیفیت را امکان پذیر نمود (۱).

با توجه به اهمیت موضوع، طرح پژوهشی ارزیابی درونی گروه پرستاری بهداشت جامعه و روان دانشگاه علوم پزشکی گناباد در سال ۱۳۸۹ با هدف ارتقای کیفیت و اعتبار بخشی و در راستای دستیابی به اهداف آموزشی گروه انجام گردید.

روش تحقیق

این پژوهش یک مطالعه ی توصیفی بوده که محیط پژوهش آن دانشگاه علوم پزشکی گناباد و جامعه ی پژوهش اعضای هیأت علمی، مدیران، دانشجویان، مستندات و منابع مرتبط با گروه پرستاری بهداشت جامعه و روان دانشگاه علوم پزشکی گناباد در مدت جمع آوری داده ها می باشد که به صورت غیرتصادفی مبتنی بر هدف انتخاب و ابزار جمع آوری داده ها پرسشنامه و فرم چک لیستی است که توسط معاونت آموزشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تهیه و به دانشگاه های علوم پزشکی کشور ارسال شده که روایی و پایایی آن قبلاً معین شده است. جمع آوری داده ها با استفاده از مشاهده، پرسشگری و حصول اتفاق نظر^۱ به روش بحث گروهی متمرکز^۲ انجام شد و سپس توصیف و استنتاج صورت گرفت.

مراحل اجرایی کار شامل برگزاری دوره ی توجیهی و کارگاه آموزشی به منظور آشنایی گروه با فرآیند ارزیابی درونی و روش انجام آن، تشکیل کمیته های کاری، تدوین اهداف، تعیین مؤلفه های مورد ارزیابی، توافق در مورد عوامل، ملاک ها و نشانگرها، تهیه ی ابزارهای جمع آوری اطلاعات، گروه ها و منابع و روش جمع آوری داده ها، تجزیه و تحلیل، توصیف و استنتاج و تدوین گزارش نهایی بود. فرآیند و مؤلفه های ارزیابی درونی گروه های آموزشی توسط کمیته ی ارزیابی درونی دانشگاه متشکل از معاون آموزشی، مدیر مرکز مطالعات و توسعه ی آموزش پزشکی، مدیر امور آموزشی، مدیران گروه های آموزشی، مدیر امور پژوهشی و اعضای هیأت علمی منتخب تشکیل شد و با نگرش نظام گرا

1- Consensus Building

2- Group Discussion Focus

کتابخانه و سیستم اطلاع رسانی، امکانات و خدمات رایانه ای، کارگاه ها و آزمایشگاه ها و امکانات سمعی و بصری مطلوب می باشد.

در عامل هفتم (پایان نامه ها، فرصت های مطالعاتی و سمینارها) نمره ی به دست آمده، ۳۲ از ۴۵ و وضعیت آن مطلوب است. در این عامل ۱۵-۱ نامتطلب، ۳۰-۱۵/۱ نسبتاً مطلوب و ۴۵-۳۰/۱ مطلوب لحاظ گردید و ملاک کیفیت پایان نامه ها مطلوب و ملاک های سمینارها و همایش های برگزار شده توسط گروه و قراردادهای پژوهشی نسبتاً مطلوب می باشد.

در عامل هشتم (دانش آموختگان)، نمره ی ۴۸ از ۷۰ حاصل شد که وضعیت مطلوبی دارد. در این عامل ۲۳/۳-۱ نامتطلب، ۴۶/۷-۲۳/۴ نسبتاً مطلوب و ۷۰-۴۶/۸ مطلوب در نظر گرفته شده است. از ملاک های این عامل، سرنوشت شغلی دانش آموختگان، نظر مدیران درباره ی توانایی های دانش آموختگان و نیز نظرات دانش آموختگان درباره ی برنامه های آموزشی و درسی مطلوب و ملاک های ادامه ی تحصیل دانش آموختگان، ارتباط گروه با دانش آموختگان پس از فارغ التحصیلی، مقاله و آثار علمی دانش آموختگان نسبتاً مطلوب می باشد.

به طور کلی نتایج این بررسی که در ۸ عامل، ۴۱ ملاک و ۲۱۲ نشانگر انجام شد، نشان داد که بر اساس مجموع نمره ی به دست آمده از پیوستار سه قسمتی که در آن از صفر تا ۳۳/۳۳ درصد نامتطلب، از ۳۳/۳۴ تا ۶۶/۶۶ درصد نسبتاً مطلوب و از ۶۶/۶۷ تا ۱۰۰ درصد مطلوب در نظر گرفته شده، به ترتیب عوامل امکانات و تجهیزات آموزشی با کسب ۹۲/۱۸ درصد از حداکثر نمرات ممکن، راهبردهای یادگیری-یاددهی با ۸۱/۳۵ درصد، پایان نامه ها، فرصت های مطالعاتی و سمینارها با ۷۱/۱۱ درصد، هیأت علمی با ۷۰/۰۰ درصد، دانشجو با ۶۹/۴۴ درصد و دانش آموختگان با ۶۸/۵۷ درصد، وضعیتی مطلوب و عامل های رسالت، اهداف و جایگاه سازمانی با ۶۶/۶۶ درصد و دوره های آموزشی و برنامه های درسی و غیر درسی با ۵۵/۵۵ درصد وضعیتی نسبتاً مطلوب دارند (جدول ۲).

بود. در این عامل ۱۲-۰ نامتطلب، ۲۴-۱۲/۱ نسبتاً مطلوب و ۳۶-۲۴/۱ مطلوب در نظر گرفته شده است. از ملاک های این عامل، دوره های آموزشی و اهداف آن نسبتاً مطلوب، تناسب رشته های تحصیلی با تخصص اعضای هیأت علمی مطلوب و ضرورت بازنگری برنامه ی درسی و دوره های آموزشی نامتطلب بوده است.

در عامل سوم (هیأت علمی)، نمره ی به دست آمده ۳۵ از ۵۰ و مطلوب بوده است. در این عامل نمرات ۱۶/۷-۰ نامتطلب، ۳۳/۳-۱۶/۷ نسبتاً مطلوب و ۵۰-۳۳/۴ مطلوب لحاظ گردید. از ملاک های این عامل ترکیب اعضای هیأت علمی و فعالیت های آموزشی مطلوب، فعالیت های پژوهشی اعضای هیأت علمی، فعالیت های اجرایی آنان و ویژگی های اعضای هیأت علمی و روند ارتقا نسبتاً مطلوب می باشد.

در عامل چهارم (دانشجو)، نمره ی ۶۲/۵ از ۹۰ حاصل گردید که مطلوب می باشد. در این عامل نمرات ۳۰-۰ نامتطلب، ۶۰-۳۰/۱ نسبتاً مطلوب و ۹۰-۶۰/۱ مطلوب در نظر گرفته شده و ملاک های ترکیب و توزیع دانشجویان، تعامل دانشجویان با اعضای هیأت علمی، نظر دانشجویان درباره ی گروه و فعالیت های پژوهشی دانشجویان مطلوب و مشارکت دانشجو در برنامه های آموزشی و علاقه و آگاهی دانشجویان به رشته ی تحصیلی و بازار کار نسبتاً مطلوب بوده است.

در عامل پنجم (راهبردهای یادگیری-یاددهی) نمره ی کسب شده ۴۸ از ۵۹ بود که مطلوب می باشد. در این عامل ۱۶-۰ نامتطلب، ۳۲-۱۶/۱ نسبتاً مطلوب و ۴۸-۳۲/۱ مطلوب لحاظ شد و کلیه ی ملاک ها شامل الگوها و روش های تدریس، استفاده از منابع و وسایل آموزشی، چگونگی ارزشیابی پیشرفت تحصیلی و استفاده از بازخورد نتایج ارزشیابی مطلوب می باشد.

در عامل ششم (امکانات و تجهیزات آموزشی) نمره ی ۵۹ از ۶۴ حاصل که وضعیت آن مطلوب است. در این عامل ۲۱/۳-۰ نامتطلب، ۴۲/۷-۲۱/۴ نسبتاً مطلوب و ۶۴-۴۲/۸ مطلوب محسوب شده و کلیه ی ملاک های آن مشتمل بر: فضاهای آموزشی و اداری گروه متناسب با دوره و رشته،

جدول ۱: نمره ی عوامل و ملاک های ارزیابی درونی گروه پرستاری بهداشت جامعه و روان دانشگاه علوم پزشکی گناباد

در سال ۱۳۸۹

ردیف	عامل	ملاک	بازه	نمره
۱	رسالت، اهداف، جایگاه سازمانی	رسالت و اهداف گروه	۰-۱۶	۹
		مدیریت گروه	۰-۳۰	۲۳
		برنامه توسعه و گسترش رشته ها و مقاطع در گروه	۰-۹	۶
		روند توسعه ی منابع گروه	۰-۱۰	۷
		آیین نامه ها و مصوبات گروه	۰-۸	۶
		مشارکت اعضای هیأت علمی در برنامه ریزی آموزشی	۰-۸	۴
		امکانات مالی مورد نیاز گروه	۰-۱۰	۷
		فعالیت های برون دانشگاهی	۰-۱۴	۸
۲	دوره های آموزشی و برنامه های درسی و غیر درسی	دوره های آموزشی و اهداف آن	۰-۱۲	۷
		تناسب رشته های تحصیلی با تخصص اعضای هیأت علمی	۰-۱۴	۱۰
		بازنگری برنامه ی درسی و دوره های آموزشی	۰-۱۰	۳
۳	هیأت علمی	ترکیب اعضای هیأت علمی	۰-۱۰	۷
		فعالیت های آموزشی	۰-۱۰	۱۰
		فعالیت های پژوهشی اعضای هیأت علمی	۰-۱۲	۷
		فعالیت های اجرایی اعضای هیأت علمی	۰-۸	۵
		ویژگی های اعضای هیأت علمی و روند ارتقا	۰-۱۰	۶
		پذیرش و پیشرفت تحصیلی دانشجویان	۰-۱۶	۷
۴	دانشجو	ترکیب و توزیع دانشجویان	۰-۹	۷
		مشارکت دانشجو در برنامه های آموزشی گروه	۰-۱۰	۸
		تعامل دانشجویان با اعضای هیأت علمی	۰-۱۲	۱۰
		علاقه و آگاهی دانشجویان به رشته ی تحصیلی و بازار کار	۰-۹	۵
		نظر دانشجویان درباره ی گروه	۰-۲۴	۱۹/۵
		فعالیت های پژوهشی دانشجویان	۰-۱۰	۶
		الگوها و روش تدریس	۰-۱۴	۱۱
۵	راهبردهای یادگیری- یاددهی	استفاده از منابع و وسایل آموزشی	۰-۱۵	۱۴
		چگونگی ارزشیابی پیشرفت تحصیلی	۰-۱۵	۱۲
		استفاده از بازخورد نتایج ارزشیابی	۰-۱۵	۱۱
۶	امکانات و تجهیزات آموزشی	فضاهای آموزشی و اداری گروه متناسب با دوره و رشته	۰-۱۰	۱۰
		کتابخانه و سیستم اطلاع رسانی	۰-۱۲	۱۰
		امکانات و خدمات رایانه ای	۰-۱۲	۱۱
		کارگاه ها و آزمایشگاه ها	۰-۱۵	۱۴
		امکانات سمعی و بصری	۰-۱۵	۱۴
		کیفیت پایان نامه ها	۱-۱۸	۱۴
۷	پایان نامه ها، فرصت های مطالعاتی و سمینارها	سمینارها و همایش های برگزار شده توسط گروه	۱-۱۵	۱۰
		قراردادهای پژوهشی	۱-۱۲	۸
		ادامه ی تحصیل دانش آموزان	۱-۱۲	۷
۸	دانش آموزان	ارتباط گروه با دانش آموزان پس از فارغ التحصیلی	۱-۱۸	۱۱
		مقاله و آثار علمی دانش آموزان	۱-۹	۵
		سرنوشت شغلی دانش آموزان	۱-۹	۷
		نظر مدیران درباره ی توانایی های دانش آموزان	۱-۹	۷
		نظرات دانش آموزان درباره ی برنامه های آموزشی و درسی	۱-۱۳	۱۱
		جمع کل		

جدول فوق نشان می دهد که عامل امکانات و تجهیزات آموزشی با کسب نمره ی ۵۹ از ۶۴ بهترین وضعیت و عامل دوره های آموزشی و برنامه های درسی و غیر درسی با کسب نمره ی ۲۰ از ۳۶ ضعیف ترین وضعیت را داشته و در مجموع ملاک های مورد مطالعه، فضاهای آموزشی و اداری گروه با کسب نمره ی ۱۰ از ۱۰ بیشترین نمره و بازنگری برنامه های درسی و دوره های آموزشی با کسب نمره ی ۳ از ۱۰ کمترین نمره را احراز نموده است.

جدول ۲: مقایسه ی عوامل هشتگانه ی ارزیابی درونی گروه پرستاری بهداشت جامعه و روان دانشگاه علوم پزشکی گناباد بر حسب درصد نمره ی کسب شده و وضعیت در مقیاس سه گانه در سال ۱۳۸۹

ردیف	عامل	بازه	نمره	درصد	وضعیت
۱	رسالت، اهداف و جایگاه سازمانی	۰-۱۰۵	۷۰	۶۶/۶۶	نسبتاً مطلوب
۲	دوره های آموزشی و برنامه های درسی و غیر درسی	۰-۳۶	۲۰	۵۵/۵۵	نسبتاً مطلوب
۳	هیأت علمی	۰-۵۰	۳۵	۷۰/۰۰	مطلوب
۴	دانشجو	۰-۹۰	۶۲/۵	۶۹/۴۴	مطلوب
۵	راهبردهای یادگیری- یاددهی	۰-۵۹	۴۸	۸۱/۳۵	مطلوب
۶	امکانات و تجهیزات آموزشی	۰-۶۴	۵۹	۹۲/۱۸	مطلوب
۷	پایان نامه ها، فرصت های مطالعاتی و سمینارها	۱-۴۵	۳۲	۷۱/۱۱	مطلوب
۸	دانش آموختگان	۱-۷۰	۴۸	۶۸/۵۷	مطلوب
جمع		۰-۵۱۹	۳۷۴/۵	۷۲/۱۵	مطلوب

نشانیگر بررسی شده است. نتایج ارزیابی این عامل در این تحقیق دارای رتبه ی بهتری نسبت به ارزیابی درونی گروه گفتار درمانی دانشگاه علوم پزشکی سمنان و گروه های فیزیولوژی و داخلی آن دانشگاه می باشد (۱۴، ۱۵). برای بهبود وضعیت در این عامل باید رسالت و اهداف گروه تدوین و توسط اعضای گروه مورد توجه و بازبینی مستمر قرار گرفته و با توجه به نیازهای جامعه تنظیم شود و دستورالعمل لازم به مبادی ذیربط ابلاغ گردد. همچنین اعضای هیات علمی با دانشجویان جلسات حضوری داشته و تمهیداتی اتخاذ گردد که نظام مدیریت اطلاعات، الکترونیکی و تحت نظارت و مراقبت مدیر گروه باشد و ارزیابی درونی به طور مستمر انجام شود. زمینه ی مشارکت دانشجویان در برنامه ریزی آموزشی گروه بیشتر و زمینه ی ارتقای اعضای هیأت علمی گروه به مرتبه ی بالاتر فراهم گردد. در خصوص تأمین نیازهای مالی گروه از محل طرح ها و قراردادهای خارج از دانشگاه تلاش بیشتری انجام شود و اعضای هیأت علمی در ارائه ی دروس با سایر گروه های آموزشی دانشکده و دانشگاه و نیز سایر سازمان های ذیربط همکاری نمایند.

در خصوص ملاک های مرتبط با عامل دوره های آموزشی و برنامه های درسی و غیر درسی گروه، نتایج نشان

جدول فوق نشان می دهد که نمره ی کل به دست آمده از مجموع عوامل هشت گانه، ۳۷۴/۵ از حداکثر نمره ی ممکن یعنی ۵۱۹ بوده و با کسب ۷۲/۱۵ درصد نمره، بر اساس پیوستار سه قسمتی که صفر تا ۱۷۳ نامطلوب، ۱۷۴ تا ۳۴۶ نسبتاً مطلوب و ۳۴۷ تا ۵۱۹ مطلوب در نظر گرفته شده وضعیت مطلوبی دارد. در این میان عامل امکانات و تجهیزات آموزشی با ۹۲/۱۸ درصد بالاترین نمره و عامل دوره های آموزشی و برنامه های درسی و غیر درسی با احراز ۵۵/۵۵ درصد کمترین نمره را به خود اختصاص داده است.

بحث

ارزیابی درونی با هدف ارتقای کیفیت و اعتبار بخشی و در راستای دستیابی به اهداف آموزشی به توصیف و تحلیل فعالیت های آموزشی می پردازد. در جهت نیل به این هدف مهم ارزیابی درونی گروه آموزشی پرستاری بهداشت جامعه و روان دانشگاه علوم پزشکی گناباد به صورتی نظام مند وفق برنامه ای مدون در سال ۱۳۸۹ انجام گردید. نتایج به دست آمده نشان می دهد که در مجموع ۵۰ درصد از ملاک های عامل رسالت، اهداف و جایگاه سازمانی مطلوب و ۵۰ درصد دیگر نسبتاً مطلوب بوده است. در این عامل ۸ ملاک و ۵۱

دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان مشابه (۱۶) ولی از نتایج به دست آمده در ارزیابی درونی گروه پرستاری کودکان دانشگاه علوم پزشکی سمنان ضعیف تر بوده است (۱۸). برای بهبود این عامل باید به توسعه تحصیلات تکمیلی، اعطای بورسیه تحصیلی، افزایش تعداد دانشجویان استعداد درخشان، ارتقای پیشرفت تحصیلی آنان و ارتقای برنامه درسی و امکانات رفاهی توجه و شرایط شرکت دانشجویان در طرح های پژوهشی و شرکت نماینده های دانشجویان در شورای آموزشی و عضویت آن ها در انجمن های علمی و بازدید از دستگاه های اجرایی فراهم و به علایق آنان توجه گردد و نیز در جهت افزایش پذیرش تعداد پسران به دختران تلاش شود.

در عامل راهبرد های یادگیری- یاددهی که دارای ۴ ملاک و ۲۲ نشانگر بود، ۱۰۰ درصد ملاک ها شامل الگوها و روش های تدریس، استفاده از منابع و وسایل آموزشی، چگونگی ارزشیابی پیشرفت تحصیلی و استفاده از بازخورد نتایج ارزشیابی مطلوب بوده که با نتایج حاصل از ارزیابی درونی گروه های پرستاری، زنان، اطفال و پزشکی اجتماعی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان مشابهت دارد (۱۶).

در عامل امکانات و تجهیزات آموزشی ۵ ملاک و ۲۷ نشانگر بررسی شده و ۱۰۰ درصد ملاک های این عامل شامل فضاهای آموزشی و اداری گروه متناسب با دوره و رشته، کتابخانه و سیستم اطلاع رسانی، امکانات و خدمات رایانه ای، کارگاه ها و آزمایشگاه ها و امکانات سمعی و بصری مطلوب بوده و از نتایج به دست آمده از ارزیابی گروه های پرستاری و فیزیولوژی دانشگاه علوم پزشکی سمنان که دارای رتبه ی قوی و بیش از حد رضایت بخش در طبقه بندی گورمن بوده و نیز از نتایج حاصل از ارزیابی درونی گروه گفتار درمانی آن دانشگاه که در حد غیر رضایت بخش می باشد بهتر است (۱۷، ۱۴).

نتایج به دست آمده از بررسی ۳ ملاک و ۱۵ نشانگر مربوط به عامل پایان نامه ها، فرصت های مطالعاتی و سمینارها نشان می دهد که ۳۳/۳ درصد از ملاک های این عامل مطلوب و ۶۶/۷ درصد آن ها نسبتاً مطلوب می باشد. این نتایج نسبت به ارزیابی درونی گروه داخلی - جراحی

داد که ۳۳/۳۳ درصد از ملاک های این عامل مطلوب، ۳۳/۳۳ درصد نسبتاً مطلوب و ۳۳/۳۳ درصد نامطلوب است. در این عامل ۳ ملاک و ۱۷ نشانگر بررسی شده است. این نتایج با موارد مشابه در ارزیابی درونی گروه های پزشکی اجتماعی، زنان، اطفال و پرستاری دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان همخوانی دارد (۱۶). برای ارتقا در ملاک ها و بهبود نشانگرها باید دوره های آموزشی و برنامه ی بازآموزی به طور منظم اجرا گردد و در خصوص علاقه، تمایل و احساس مسؤولیت پذیری بالا و انجام وظایف محوله در دانشجویان کوشش لازم صورت گیرد. ضمناً باید در مورد تعداد اعضای هیأت علمی به خصوص در مرتبه های بالا و به کارگیری کارشناسان آموزشی و تهیه ی منابع لازم برای گروه سعی لازم به عمل آید. همچنین تمهیداتی اتخاذ گردد تا دانشجویان دروس اختیاری بیشتری داشته باشند و در مورد تناسب محتوای درسی با اهداف دوره آموزشی، نیازهای دانشجویان و مسؤولیت های شغلی دانش آموختگان و تطابق با آخرین یافته های علمی، بررسی مستمر ضروری می باشد.

عامل هیأت علمی که در آن ۵ ملاک و ۲۴ نشانگر بررسی شده است در این تحقیق دارای وضعیت مطلوبی بوده، با نتایج به دست آمده از ارزیابی درونی گروه پزشکی اجتماعی دانشگاه علوم پزشکی سمنان مغایرت داشته ولی با نتایج حاصل از ارزیابی درونی گروه داخلی آن دانشگاه مشابهت دارد (۱۷). برای بهبود ملاک ها و نشانگرها در این عامل باید شرایط ادامه ی تحصیل برای اعضای گروه و همچنین جذب اساتید با مراتب بالا را فراهم ساخت و برای مشاوره ی پایان نامه از اساتید مدعو نیز استفاده کرد. ضمناً باید فعالیت های پژوهشی اعضای هیأت علمی مثل انجام تحقیق، چاپ کتاب، انتشار مقالات و شرکت در همایش های علمی توسعه یابد و زمینه ی عضویت اعضای هیأت علمی در انجمن های داخلی و خارجی و شوراهای ذیربط و هیأت های ممتحنه و ارزشیابی فراهم شود.

در عامل دانشجو ۷ ملاک و ۳۴ نشانگر بررسی شده است. ۵۱/۷ درصد ملاک ها مطلوب و ۴۸/۳ درصد آن ها نسبتاً مطلوب بوده که با نتایج به دست آمده از ارزیابی درونی گروه های آموزشی پزشکی اجتماعی، زنان، اطفال و پرستاری

کتاب‌ها به ازای دانشجویان تحصیلات تکمیلی و تعداد مقالات به ازای دانش‌آموختگان افزایش یابد و زمینه‌ی اشتغال دانش‌آموختگان بیکار در رشته‌ی تحصیلی‌شان نیز فراهم گردد.

نتیجه‌گیری

به‌طور کلی بر اساس نتایج به دست آمده از پژوهش گروه آموزشی باید در مواردی که وضعیت مطلوبی دارد سعی و اهتمام در حفظ و ارتقای بیشتر آن همسو با نیازهای در حال تغییرات دائمی و متناسب با پیشرفت علم و تکنولوژی همگام با یک محیط پویا نموده و برای بهبود عواملی که نسبتاً مطلوب بوده و یا نزدیک به نامطلوب می‌باشد و نمره‌ی بالایی را در ارزیابی درونی احراز نکرده بررسی و برنامه‌ریزی دقیق نماید تا با جهد و مساعی مضاعف نسبت به احراز جایگاه مطلوب، شرایط مهیا شود. همچنین مدیران و مسؤولین دانشگاه نیز باید با کمک و حمایت‌های مؤثر و به موقع، شرایط و منابع لازم برای بهبود وضعیت و دستیابی به بالاترین حد مطلوب را فراهم سازند. ضمناً پیشنهاد می‌گردد ارزیابی درونی گروه به صورت ادواری در دوره‌های زمانی مشخص و معینی تکرار شود.

تشکر و قدردانی

پژوهشگران بر خود لازم می‌دانند از همکاران محترم حوزه‌ی معاونت آموزشی و پژوهشی دانشگاه و دانشجویان عزیز که در انجام این پروژه همکاری نمودند، صمیمانه تقدیر و تشکر نمایند.

رشته‌ی پرستاری دانشگاه علوم پزشکی سمنان که در مقیاس رتبه‌ای گورمن بسیار خوب گزارش شده، ضعیف‌تر می‌باشد (۱۹). برای بهبود این عامل باید آیین‌نامه و مقررات پایان‌نامه با شرح کامل نحوه‌ی تدوین پایان‌نامه، وظایف اساتید راهنما، مشاور و داوران پایان‌نامه در گروه وجود داشته و توسط اساتید راهنما و دانشجویان رعایت شده و هر شش ماه یک سمینار دانشجویی با حضور دانشجویان در رابطه با پیشرفت پایان‌نامه ارائه گردد. ضمناً کمیته‌ی اجرایی دائمی در خصوص برگزاری سمینارها باید وجود داشته و هیأت علمی و محققین مربوط به رشته در سمینارها شرکت کنند و پس از پایان سمینار کمیته‌ی ویژه‌ی تشکیل گردد و نتایج سمینار را بررسی و دستاوردهای آن را در اختیار ذینفعان قرار دهد. همچنین اعضای هیأت علمی از طریق عقد قراردادهای پژوهشی متناسب با نیازهای گروه با سازمان‌های دیگر همکاری نمایند.

در عامل دانش‌آموختگان ۶ ملاک و ۲۲ نشانگر بررسی شد که ۵۰ درصد ملاک‌ها مطلوب و ۵۰ درصد دیگر نسبتاً مطلوب بود. برای بهبود وضعیت در این عامل باید زمینه‌ی ادامه‌ی تحصیل دانش‌آموختگان در رشته‌ی تحصیلی خود و استفاده از بورس خارج از کشور برای ادامه‌ی تحصیل و برنامه و راهکارهای مدون و مشخص برای ارتقا و حمایت دانشجویان در جهت ادامه‌ی تحصیل فراهم شود. همچنین باید اعضای هیأت علمی با دانش‌آموختگان طرح‌های مشترک داشته باشند و دانش‌آموختگان در مراسم مختلف گروه شرکت و راهکارهای تشویقی ویژه‌ی جهت ارتباط با فارغ‌التحصیلان در گروه پیش‌بینی شود. ضمناً باید تعداد

References:

- 1- Stella A, Woodhouse D. Ranking of higher education institutions in Australian Universities Quality Agency, 2006.
- 2- Khakbazan Z, Razavi SM, Zeynal A. The process of education in medical sciences. Tehran University of medical sciences press. 2006: 25-30. [In Persian]

- 3- Saburi Kashani A, Mohammadi M, Zeynal A. Standardized student assessment. Tehran University of medical sciences press. 2006: 40-42. [In Persian]
- 4- Bazargan A. Application of educational assessment in quality promotion of high education with emphasized on medical education. Tehran: Ministry of Health, Treatment and Medical Education, office of control,

- assessment and expanding of Medical Universities. 1996: 10-12. [In Persian]
- 5- Mohamadi R, Fathabadi J, Yadegarzadeh G, Mirzamohamadi M, Parand K. Evaluation of quality in higher education. Tehran: Sanjesh Press. 2005: 12-13. [In Persian]
- 6- Olyaei GR, Hadian MR, Farzianpour F, Jalaei S, Vasaghi Gharamaleki B, Abbasi E. Internal evaluation of physical therapy department, rehabilitation faculty, Tehran University of medical sciences, Journal of Modern Rehabilitation 2007; 2(2): 19-24. [In Persian]
- 7- Sadollahi A, Bakhtiyari J, Kasbi F, Eftekhari Z, Salmani M, Jenabi MS, et al. Internal evaluation of speech therapy department of Semnan University of Medical Sciences. Koomesh 2008; 9(3): 179-186. [In Persian]
- 8- House ER. Internal evaluation. American J of Eval. 1986; 7(1): 63-64.
- 9- Vlasceanu L. Quality assurance: Issues and policy implications. Higher Education in Europe, 1993; 18(3): 27-41.
- 10- Hosseininejad Z, Arabzadeh A, Mossapor N. Internal evaluation in medical education. EDC press 2006; 3(2): 102-110. [In Persian]
- 11- Eynollahi B. The role of assessment for educational quality improvement in universities of medical sciences. Proceeding of 4th national congress of medical education. iran, Tehran, 2006. [In Persian]
- 12- Nuri Avar Zamani M, Niyayi A, Homayuni Zand R, Hoseyni F, Ghadr dust Nakhchi A. Guide for internal assessment. Tehran: Ministry of Health, treatment and medical education. Office of control, assessment and expanding of medical Universities 2003; 9-10. [In Persian]
- 13- Dean JM, Mountford B. Innovation in the assessment of nursing theory and its evaluation: A team approach. J Adv Nur 1998; 28(2): 409-111.
- 14- Rashidypour A, Vafaei A, Taheriyani A, Miladi Gorji H, Safakhah HA, Jarahi M. Internal assessment of department of physiology, Semnan University of Medical Sciences. Koomesh 2003; 5: 17-12. [In Persian]
- 15- Mousavi S, Bazargan A, Malek F, Malek M, Babaei M, Ghahremanfard F, et al. Internal evaluation for quality improvement in medical education: The case of Semnan University of medical sciences. Koomesh 1999; 1(2): 11-8. [In Persian]
- 16- Rafei Gh, Khodadadi Zadeh A, Kazemi M, Shahabi Nezhad M, Ravari A, Bakhshi H. Internal assessment of surgical - internal nursing department. Koomesh 2003; 5: (Medical Education Supplement): 9-18. [In Persian]
- 17- Shahbazi A, Kamal Sh, Karimi B, Ghorbani R, Nuri Sepehr M. Internal assessment of social medicine department, Semnan University of Medical Sciences. Koomesh 2003; 5: (Medical Education Supplement) 41- 46. [In Persian]
- 18- Fakhri Movahedi A, Ahadi F. Internal assessment of pediatric nursing department, Semnan University of Medical Sciences. Koomesh 2003; 5 (Medical Education Supplement): 47-52. [In Persian]
- 19- Parsa Yekta Z, Salmani Barough N, Monjamed Z, Farzianpour F, Eshraghian MR. Internal evaluation in faculty of nursing & midwifery, Tehran University of Medical Sciences. Hayat 2005; 11(24&25): 71-78. [In Persian]

Evaluation of Community and Mental Health Nursing Department of Gonabad University of Medical Sciences in 2010

Shahla Khosrovan¹, Mohammad Reza Mansourian², Mojtaba Kianmehr³, Hedayatollah Shams⁴, Leila Sadegh Moghaddam⁵ and Ali Delshad Noghabi⁶

Abstract

Background and Aims: Quality in educational system deserves special importance and its purpose is the maximum use of resources. Also, evaluation plays a fundamental role in quality improvement. Therefore, this study was designed to investigate the internal evaluation of community and mental health nursing department of Gonabad university of medical sciences.

Materials and Methods: This study was a descriptive one. The sample included faculty members, managers, students and related resources as well as the documents of community and mental health nursing department of Gonabad university of medical sciences. A non-random selection based on the objective was used for their selection. Data collection tools were a questionnaire and a checklist. Moreover, observation, inquiry and focus group discussion were used to collect data. The data were analyzed via descriptive statistics.

Results: Evaluation resulted in 8 factors, 41 criteria and 212 markers that were studied and indicated that the total score of facilities and educational equipments were the highest (92.18%). The minimum score was allocated to educational courses, academic and nonacademic curricula (55.55%).

Conclusion: The department should attempt to maintain and promote the items with desired status according to progress of science and technology, they also should try to improve the factors that did not get high score on internal evaluation, by careful planning. University administrators also should provide necessary resources and good conditions to improve the group and achieve the best conditions.

Keywords: Community and mental health nursing department, Gonabad, internal evaluation

Ofogh-e-Danesh. GMUHS Journal. 2011; Vol. 17, No. 1

1- PhD in Nursing, Assistant Professor, Department of Community and Mental Health Nursing, Faculty of Nursing and Midwifery, Gonabad University of Medical Sciences, Gonabad, Iran

2- **Corresponding Author:** MA in Educational Management, Faculty Member, Department of Community and Mental Health Nursing, Faculty of Nursing and Midwifery, Gonabad University of Medical Sciences, Gonabad, Iran.

Tel: +98 533 7223028

Fax: +98 533 7223814

E-mail: mas3mr@yahoo.com

3- PhD in Biophysics, Assistant Professor, Department of Medical Physics, Faculty of Medicine, Gonabad University of Medical Sciences, Gonabad, Iran

4- MSc in Community Health Nursing, Instructor, Department of Community and Mental Health Nursing, Faculty of Nursing and Midwifery, Gonabad University of Medical Sciences, Gonabad, Iran

5- MSc in Mental Health Nursing, Instructor, Department of Community and Mental Health Nursing, Faculty of Nursing and Midwifery, Gonabad University of Medical Sciences, Gonabad, Iran

6- MSc in Community Health Nursing, Instructor, Department of Community and Mental Health Nursing, Faculty of Nursing and Midwifery, Social Development and Health Promotion Research Center, Gonabad University of Medical Sciences, Gonabad, Iran